

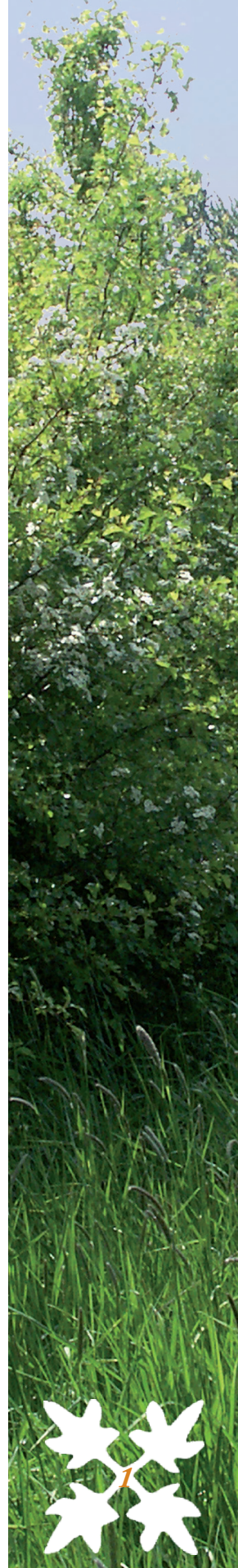
SLEEDOORNPAGE

Thecla betulae

(foto Vangompel W.)

S100

Beschermingsstatus

Rode lijstcategorieën

Beschermingsstatus

Habitatrichtlijnsoort

Vogelrichtlijnsoort

Belangrijke leefgebieden

Korte soortbeschrijving

Soortkenmerken

De Nederlandse naam verwijst naar de meest gebruikte waardplant. Deze kleine dagvlinder heeft een opvallend oranje staartje aan de achtervleugel dat kenmerkend is voor de kleine pages. De bovenkant van de vleugels is donkerbruin. Bij het vrouwtje bevindt zich op de voorvleugel een grote opvallende, niervormige oranje vlek op de voorvleugel. De onderkant van de vleugels is lichtbruin tot oranje met een oranje band over de achtervleugel. Deze oranje band is omzoomd door opvallende witte lijnen.

Ecologie

Per dag zet het wijfje slechts een vijftal eitjes af, meestal aan de buitenzijde van oudere waardplanten die in zuidelijk geëxposeerde bosranden of hagen staan. Door telkens slechts enkele eitjes af te zetten op een bepaalde plaats worden de nakomelingen zoveel mogelijk verspreid. De rupsen komen uit op het moment van de bladvorming van de Sleedoorn. De pas uitgekomen kleine rupsen voeden zich aanvankelijk met het binnenste van een bladknop. Dit gebeurt voornamelijk 's nachts. Overdag verbergen ze zich aan de onderkant van een blad. Twee of drie dagen voor de verpopping (meestal in juli) verlaten de rupsen de waardplant om te verpoppen in de strooisellaag op een dood blad of aan de basis van een graspol. Het uitsluipen van de vlinders gebeurt meestal in de vroege voormiddag en de mannetjes komen enkele dagen voor de wijfjes uit.

S100

De vlinders voeden zich voornamelijk met honingdauw en gaan enkel op zoek naar nectar (voornamelijk op Braam en Koninginnekruid) als er een tekort aan honingdauw is. De vlinders vliegen niet als de temperatuur lager is dan 20°C en worden meestal gezien in de namiddag op warmere dagen. Als ontmoetingsplaats worden vaak uit de haag stekende of hoge alleenstaande bomen gebruikt in de buurt van een bosrand. De paring gebeurt meestal in de top van de boom (bruidsboom) en wordt niet voorafgegaan door een baltsvlucht. De meeste waarnemingen van de Sleedoornpage slaan op wijfjes die een lagere plaats op de Sleedoorn uitzoeken voor het afzetten van de eitjes. Ze vliegen daarbij langsheen de bosrand op zoek naar geschikte eiafzetplanten en leggen zo'n vijftal eitjes op verschillende planten alvorens op zoek te gaan naar nectar.

Biotoopvereisten

De belangrijkste levensvereisten hebben te maken met de bijzondere voortplantingswijze van de soort. De Sleedoornpage vliegt in één generatie per jaar van eind juli tot in oktober. De wijfjes zetten de eitjes afzonderlijk af op de schors van Sleedoornwijnjes, bijna steeds op de overgang tussen één- en tweejarige twijgen of aan de basis van een doorn op een hoogte variërend van 20 cm tot 1 meter (maximum tot 2,5 meter). Soms worden ook andere pruimensoorten gebruikt voor eiafzet.

Populatie-uitwisseling en natuurverbindingen

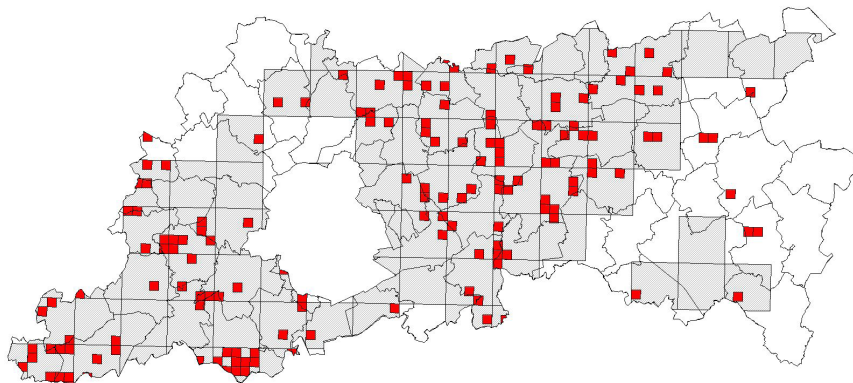
De Sleedoornpage is een honkvaste soort, die afstanden van 200 meter kan afleggen langsheen een bosrand of een struweel waarin de waardplant groeit (Maes & Van Dijk, 1999). Wel kunnen vrouwtjes wat grotere afstanden afleggen op zoek naar geschikte plaatsen om eitjes af te zetten. Doordat deze vlinder relatief lang leeft, kunnen zo toch nog flinke afstanden worden afgelegd.

Hagen en houtkanten fungeren als corridors voor deze soort. Een minimumvereiste voor deze soort is dat deze corridors minimaal 25 meter breed zijn en een maximale onderbreking hebben van 50 meter. Indien deze onderbreking groter is dan 50 meter dan wordt dit als een barrière ervaren (Alterra, 2001).

Voorkomen in de provincie Vlaams-Brabant

Regionale verspreiding

De Sleedoornpage was vroeger zeldzaam en is dat momenteel nog steeds. De grootte van het verspreidingsgebied is relatief constant gebleven in de loop van de 20ste eeuw, al lijkt ze vanaf de tweede helft van de jaren tachtig geleidelijk af te nemen. In Vlaams-Brabant zijn de voornaamste vindplaatsen gelegen in de regio tussen Brussel en Aarschot. De Sleedoornpage is een vrij moeilijk waar te nemen soort en zou door een gerichte inventarisatie van de eitjes in de winter op meer plaatsen gevonden kunnen worden. Na onderzoek dat gecoördineerd werd door Natuurpunt-studie zijn zeer veel nieuwe vindplaatsen gevonden. Onderstaand kaartje is dus een minimale verspreiding van de soort.

Inventarisatieonderzoeken

- In de winter van 2008-2009 werd door de Vlinderwerkgroep Thecla van Natuurpunt-afdeling Pajottenland onderzoek verricht naar het voorkomen van de Sleedoornpage in de gemeente Pepingen.
- Inventarisatieproject 'Verspreiding Sleedoornpage 2008-2010 Vlaams-Brabant' van Natuurpunt-Studie.
- Inventarisatieproject langs de E314-wegbermen.

Knel- en aandachtspunten

- Het verdwijnen van het kleinschalig cultuurlandschap met (Sleedoorn)hagen ontnemt de soort belangrijke voortplantingsplaatsen.
- Veroudering van sleedoornstruweel beperkt mogelijke voortplantingsplaatsen op jonge twijgen. Deze fysieke achteruitgang van sleedoornstruweel wordt veroorzaakt door achterstallig beheer. Er wordt daarentegen veel struweel verwijderd. Tevens doet een ondoordacht snoeien van hagen in de winterperiode veel eitjes verdwijnen. Ook kan het aanwezig vee een te hoge snoeidruk veroorzaken op het Sleedoornstruweel.
- Een beperkte en verspreide aanwezigheid van sleedoornstruweel zorgt voor een fragmentatie van geschikte leefgebieden.
- Een onaangepast bosbeheer waarbij mantel- en zoomvegetaties en open plekken ontbreken.

Overzicht maatregelen

H5.5.	Ecologisch bermbeheer
H7.12 - 9.5.	Mantel- en zoombeheer
H9.4.	Extensieve begrazing
H11.1.	Aanleg van een houtkant, heg of haag

S100.1.	Aanplanting en onderhoud van Sleedoornhagen
S100.2.	Gefaseerd snoeien

Landschaps- en habitatgerichte maatregelen

H5.5. Ecologisch bermbeheer

Creëren van struweelrijke bermranden en -overgangen.

H7.12 - 9.5. Mantel- en zoombeheer

Aangepast bosrandbeheer door een struweel- en mantelzone tot ontwikkeling te brengen.

H9.4. Extensieve begrazing

Verspreide struweelontwikkeling (wastine) door extensieve begrazing in verboste/verbossende graslanden.

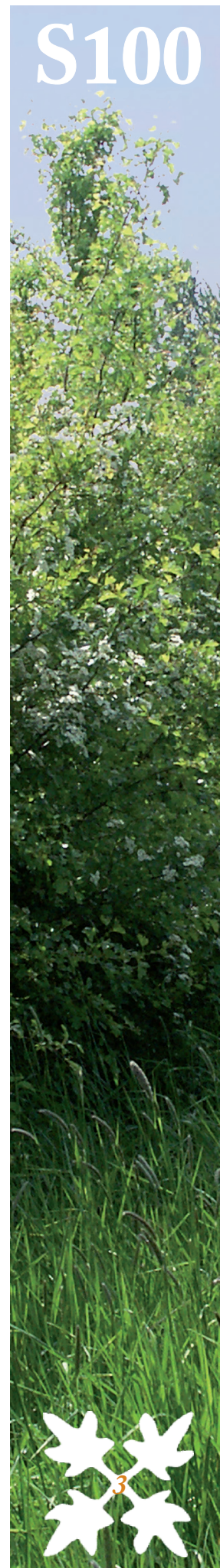
H11.1. Aanleg van een houtkant, heg of haag

Lijnvormige elementen met Sleedoorn kunnen de kolonisatie van Sleedoornpage naar verschillende bosgebieden veranderen.

Soortgerichte maatregelen

S100.1. Aanplanting en onderhoud van Sleedoornhagen

Hagen voor Sleedoornpage moeten een groot aandeel Sleedoornstruiken bevatten en kunnen verder ook Meidoorn en andere wilde Prunus-bomen en struiken bevatten. In struweelrijke hagen en houtkanten moeten ook opvallende bomen aanwezig zijn,

S100

die fungeren als ontmoetingsplaats. Dit kan enerzijds gebeuren door het juist en op het gepaste tijdstip gefaseerd snoeien van de Sleedoorns (eind juli, omdat de poppen zich dan op de bodem bevinden) en anderzijds door het aanplanten van nieuwe Sleedoornhagen, die al dan niet bestaande hagen met elkaar verbinden. Deze nieuwe hagen moeten wel zoveel mogelijk in de onmiddellijke omgeving van bestaande vliegplaatsen gelegen zijn om geen al te grote migratiebarrière te vormen. Het niet meer snoeien van Sleedoornhagen leidt op termijn tot veroudering van de struiken waardoor de kwaliteit van de waardplant afneemt. Bij aanplanting moet zoveel mogelijk gebruik gemaakt worden van autochtoon plantgoed. Uitrastering van het struweel kan noodzakelijk zijn indien de veebezetting op de aanpalende weilanden te hoog is (verhoogde snoeidruk).

S100.2. Gefaseerd snoeien

Struiken waarop de soort voorkomt, gefaseerd snoeien. Dat waarborgt een constant aanbod van jong, tweejarig en driejarig hout. Het snoeien kan het beste om de drie à vijf jaar, tussen eind juni en begin augustus, gebeuren. Sommige Sleedoorns kunnen tot de grond toe worden afgezet, maar nooit allemaal tegelijk. Indien in de winter wordt gesnoeid, moeten de takken met de eitjes worden ontzien. De takken met eitjes kunnen omstreeks november worden gemarkeerd, zodat die delen van de heg niet worden gesnoeid. Het af te zetten deel mag niet meer dan 100 meter aaneengesloten zijn.

Financierings- en ondersteuningmogelijkheden

Algemeen

- Ondersteuning gemeentelijk natuurbeleid
- Subsidie voor de aankoop van natuurgebieden
- Landschapsteam

Soortgericht

- Bijzonder natuurbeschermingsproject

Habitatgericht

- Beheerovereenkomst perceelsrandenbeheer
- Beheerovereenkomst aanplanten en onderhouden van houtige kleine landschapselementen
- Beheerovereenkomst onderhouden van bestaande houtige kleine landschapselementen

Lopende initiatieven

- Inventarisatieproject 'Verspreiding Sleedoornpage 2008-2010 Vlaams-Brabant' Onderzoek naar de verspreiding van de Sleedoornpage. Bedoeling is om de actuele toestand van deze soort in de provincie Vlaams-Brabant in te schatten en informatie te verzamelen die nuttig is voor de bescherming van de soort. Initiatiefnemer is Natuurpunt Studie, met de financiële steun van de Provincie Vlaams-Brabant. (www.vlinderwerkgroep.be/andere-projecten/verspreiding-sleedoornpage-2008-2010/).
- Atlasproject INBO-Vlinderwerkgroep NP (2007-2010).

Opvolgings- en evaluatiemogelijkheden

Aanwezigheid van eitjes van Sleedoornpage op nieuwe vindplaatsen

Zoeken naar en tellen van eitjes afgezet op sleedoornstruiken in oksels van takken, in winter tot vroege voorjaar.

Referenties & verdere informatie

Publicaties

- Aeolus (2008). Dag, vlinders in de berm ! Vlindervriendelijke inrichting en beheer van bermen, taluds en restgronden. LNE. 30 p.
- Alterra (2001). Handboek Robuuste Verbindingen; ecologische randvoorwaarden. Wageningen, Alterra, Research instituut voor de Groene Ruimte. 252 p.
- Berwaerts, K. (2002). De Sleedoorpage in Vlaams-Brabant: een nieuwe kijk op de verspreiding. Natuur.Focus, 1: 81-82.
- Berwaerts, K. & Vints, E. (2003). De E314-wegbermen in Vlaams-Brabant: een habitat voor de Sleedoorpage? In: Jaarboek BRAKONA 2001 (red. stuurgroep Brakona) pp 72-76, Acco, Leuven.
- Bink F. (1992). Ecologische atlas van de dagvlinders van Noordwest-Europa. Schuyt & Co/Haarlem.
- Bink F. & Moenen R. (2004). Leefwijze en habitat van de sleedoorpage *Thecla betulae* (Lepidoptera: Lycaenidae). Entomologische Berichten 64(4): 106-112.
- Bourn N. A. D. & Warren M. S. (1998). Species Action Plan: Brown hairstreak *Thecla betulae*. Butterfly Conservation. 21 p.
- Decric L. (2009). Het voorkomen van de sleedoorpage (*Thecla betulae*) in Pepingen. Vlinderwerkgroep *Thecla* – Natuurpunt. 17 p.
- Fartmann T. & Timmermann K. (2006). Where to find the eggs and how to manage the breeding sites of the Brown Hairstreak (*Thecla betulae* (Linnaeus, 1758)) in Central Europe? *Nota lepidopterologica* 29 (1/2). p. 117-126.
- Guelinckx R. (2000). De Sleedoorpage (*Thecla betulae*): een nieuwe kijk op de verspreiding in Zuidoost-Brabant. Jaarboek natuurstudie 2000. Natuurreservaten Oost-Brabant vzw: 22-35.
- Maes D. & Van Dyck H. (1999). Dagvlinders in Vlaanderen - Ecologie, verspreiding en behoud. Stichting Leefmilieu/Antwerpen i.s.m. Instituut voor Natuurbehoud en Vlaamse Vlinderwerkgroep/Brussel.
- Merckx, T. & Berwaerts, K. (2010). What type of hedgerows do Brown hairstreak (*Thecla betulae* L.) butterflies prefer? Implications for European agricultural landscape conservation. *Insect Conservation and Diversity*, 3(3): 194-204.
- Wyzen F. (2008). *Thecla betulae* - *Thecla du boulot*. Cercles des Naturalistes de Belgique – Section Les Sources. 8 p.

Websites

- Kenniscentrum > Fauna > Insecten > Dagvlinders > Verspreiding > Sleedoorpage www.inbo.be/content/page.asp?pid=FAU_INS_VL_thecbetu
- www.waarnemingen.be

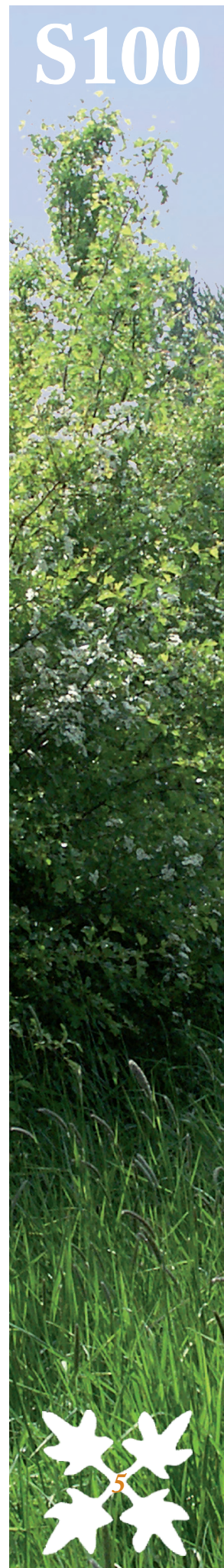
Folders

- Brown Hairstreak (*Thecla betulae*). Butterfly Conservation (www.butterfly-conservation.org/uploads/bhE.pdf).
- Hedgerows for Hairstreaks. Butterfly Conservation (www.butterfly-conservation.org/uploads/hedgerows%20for%20hairstreaks.pdf).

Advies

- Vlinderwerkgroep Natuurpunt (www.vlinderwerkgroep.be/andere-projecten/sleedoorpage).
- Vlinderwerkgroep *Thecla* – Natuurpunt-afdeling Pepingen (www.natuurpunt-pajottenland.be/pajot/stu-vli.php).
- Digitale nieuwsbrief "vlinder.flits" (aan te vragen via de website www.natuurpunt.be).

S100

S100

